

מחנכים אדלג יארג
א קפילג "גשר"
המלגלג אדלגים וחיילנים
אזל מוסדלג החילוך "קלג"?

הקלגלג אילי: 052-6040704

אא הכנסא אארג:

www.gesher-mazkeret-batya.org.il

אדלג? אדלג? אדלג?

גילילין 73

פרשת השבוע למשפחה
א תמוז תשס"ח • 4 יולי 2008

מושג השבוע: דרך המלך

הם סדרה של תזוזות על הציר שבין שני הקטבים האלה: לא לוותר על השאיפות שלי ולא לדרוך על האחרים. אתגר לא פשוט, אבל ההתמודדות מול האתגר הזה היא הדרך יחידה שאפשר לכנות אותה 'דרך המלך'.

בן ארנא

"דרך המלך נלך" (במדבר כ', י"ז), מצהירים בני ישראל בפני מלך אדום כשהם מבקשים לעבור בארצו בדרכם לארץ. מן הסתם מדובר בדרך האחורית, הלא מטופחת, זו שהליכה בה אינה מפריעה לתנועה בציר המרכזי. ואילו היום משמעות הביטוי היא: הדרך החשובה ביותר, זאת שהמלך היה בוחר לעצמו. ונדמה כי החיים האישיים, החברתיים והלאומיים

פרשת חוקת (במדבר י"ט, א'–כ"ב, א')

הנושאים המרכזיים בפרשה

לעניין זה ניתנו כמה הסברים, ואחד מהם הוא של רבי שמשון רפאל הירש (שבימים אלה מלאו 200 שנה להולדתו). מהסבר זה אצטט כאן רק את המשפט הראשון ואחר כך אמשיך בנושא אחר עליו אני ממליץ לדון ולברר עם הילדים. הנושא הוא מודעות לסכנות ומניעה.

רש"י הירש פותח את הסברו במלים: "לא באו הנחשים אלא כדי להראות לעם שעל כל צעד ושעל אורבות לו סכנות." מנקודה זו הוא ממשיך את הרעיון שרק כוחו של הבורא מרחיק את הסכנות מאיתנו ועלינו להיות מודעים לכך כל הזמן. מכאן גם התרופה ש"כל נשוח יזכר תמיד בנשיכת הנחש - ויזכור לפיכך תמיד את הנסים היומיומיים." להסבר זה שבו אנו בני האדם נדרשים להכיר בטובה שמרעין עלינו הבורא, אני מבקש להוסיף שישנה עלינו כבני אדם גם חובה חשובה נוספת, והיא להתרחק ככל שניתן מסכנות בפרוטנציה. בקיץ, במקומות מועדים, צריך להיזהר מנחשים; בכביש צריך להיזהר מתאונות; ובכל זמן ובכל מקום יש להימנע מאכילת יתר או אכילה לא בריאה על מנת להקטין את הסיכוי לחלות בעתיד במחלות שונות. ויש כמובן דוגמאות רבות נוספות.

נשיכת נחש היא סכנה מוחשית במדבר (וגם לא במדבר כפי שנוכחנו לדעת בשבועות האחרונים), וכך ההתבוננות בנחש הנחושת מגדילה אצל המתבונן את המודעות לאפשרות של הכשה/עקיצה של נחשים, עקרבים ושאר מרעין בישין. פסיכולוגיה כזאת עמדה, אני מניח, לנגד עיניהם של אלה שחיברו את הפרסומות (הלא נעימות לצפייה) שבהן הראו לנו צילומים של תאונות דרכים ותוצאותיהן. כאשר מצביעים לנו באופן מוחשי על סכנה כלשהי, אנו אמורים להתייחס

1. דיני פרה אדומה
2. החטא של משה ואהרן (הכאה בסלע במקום דיבור אל הסלע) - והעונש (אי כניסה לארץ ישראל).
3. תיאורים של מסעות בני ישראל במדבר, תוך ציון מקומות ומלחמות שבדרך.
4. סיפור נחש הנחושת. העם מתלונן שוב והקב"ה משלח בהם את הנחשים המכישים רבים מהם. לאחר שהעם מכיר בכך שתלונותיו לא היו מוצדקות, יוצר משה (בציווי האל) נחש מנחושת וכל מי שהוכש מביט בו ונרפא.

"וַיִּסְעוּ מֵהָר הַהוּא דֶּרֶךְ יָם סוּף לְסָבֵב אֶת אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצֹר נֶפֶשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ. וַיַּדְבֵּר הָעָם בְּאַלְהֵים וּבַמֶּשֶׁה לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרָיִם לָמוֹת בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בְּלָחֶם הַקָּלֶקֶל. וַיִּשְׁלַח ה' בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשֵּׂרָפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת הָעָם וַיָּמָת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל. וַיָּבֹא הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטָאנוּ כִּי דִבְרָנוּ בַּה' וְנָבֵךְ הַתַּפְּלֵל אֶל ה' וְנִסֶּר מַעֲלֵינוּ אֶת הַנְּחָשׁ וַיַּתְּפֵל מֹשֶׁה בַּעַד הָעָם. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף נָשִׁים אוֹתוֹ עַל גֹּס וְהִזָּה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אוֹתוֹ וְחִי. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחֶשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֶּסֶךְ וְהִזָּה אִם נִשְׁךְ הַנְּחָשׁ אֶת אִישׁ וְהָבִיט אֶל נָחֶשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְחִי" (במדבר כ"א ד- י"א)

הסיפור על נחש הנחושת עוסק לכאורה בחטא ועונשו. אבל סיום הסיפור לא כל כך מובן. אם הקב"ה סולח לעם בסופו של דבר על תלונותיו, לאיזה צורך דרוש כל התהליך של יצירת נחש הנחושת ומנגנון הריפוי הקשור בו? יכול היה הקב"ה לרפא את המוכשים בלא שיביטו אל נחש הנחושת ובמקביל לסלק את הנחשים מקרבתם של בני ישראל.

יחפים הוכשו על ידם. בעקבות כך החלה בעם פניקה גדולה וכולם התחילו לצעוק ולבקש את משה שירפא אותם. משה, שלא ממש ידע איך לטפל בבעיה, קרא לקב"ה לעזרה ושאל מה לעשות. "קח מוט ארוך ושים בראשו נחש העשוי מנחושת" ענה לו הקב"ה. וכאשר נחושתן יהיה מוכן אמור לבני ישראל להביט בו וכך הם יירפאו. מיד פנה משה לבצלאל שהיה אמן ידוע וביקש ממנו לעזור לו להכין את נחושתן. יחד עם בצלאל קלה היתה המשימה של משה ותוך שלוש שעות נחושתן היה מוכן. עלה משה אל ראש ההר הסמוך עם המוט שעליו נחושתן וכל העם ששהה בעמק יכול היה לראות אותו.

בני ישראל הבינו מיד שעליהם להאשים רק את עצמם במה שקרה וידעו שאם רק היו מקפידים על הבטיחות ומצייתים למשה דבר לא היה קורה. הם הביטו בנחושתן אשר בראש ההר, ומיד הם נרפאו באופן מוזר. ונחושתן המשיך ללוות אותם לאורך כל הדרך, וההתבוננות היומיומית בו הפכה להיות בעלת ערך. מסכנת הנחשים אותם יזהיר, במדבר כמובן אך גם כשיגיעו לעיר.

שאלות שניתן ללבן עם הילדים

- * מהן הסכנות שאורבות לנו בקיץ (וגם בחורף)?
- * מה הייתם עושים בכדי לצמצם את הסיכונים בחיי היום יום ולהגדיל את הבטיחות?
- * היום אין לנו נחש מנחושת שאם מסתכלים בו נרפאים. אז מה עושים כאשר נעקצים על ידי נחש או עקרב?

ועוד שתי שאלות של בקיאות:

- * באילו עוד שני סיפורים מקראיים מופיע הנחש? (תשובה: א. הנחש שפיתה את חוה בגן עדן. ב. המטה של משה שהפך לנחש במפגשו עם פרעה)
- * מה קרה בסופו של דבר לנחש הנחושת שיצר משה? (תשובה: חזקיהו המלך "כתת" (ריסק) אותו, כיון שהנחש הפך להיות מושא לעבודה זרה).

מרכזי ליבנה

סב לתלמידים בגן ובכיתה א' קשת

אליה ביתר רצינות ולהיערך לקראתה כראוי. ובאשר לסיפור המקראי על הנחשים - ההתבוננות בנחש הנחושת אמורה היתה להזכיר לבני ישראל את הסכנה התמידית ולגרום להם להיזהר יותר (למשל על ידי נעילת נעליים).

נעת ספרו לילדים את הסיפור הבא שהוא מודיפקציה על הסיפור המקראי.

סיפור מפרשת השבוע - נחש הנחושת

אחרי מתן תורה כינס משה את בני ישראל ואמר להם כך: דרך ארוכה עוד לפנינו עד שנגיע לארץ ישראל ובדרך זו רבות הסכנות. אמנם הקב"ה שומר עליכם ודואג שלא יקרה לכם דבר אבל אין סומכים על הנס ועליכם מוטלת החובה לדאוג לעצמכם ובעיקר לילדים הקטנים. עוד מעט מגיע הקיץ ומזג האוויר במדבר הוא חם מאד (חמסינים), על כן אני מבקש מכל אחד ואחת מכם לוודא שהילדים שלכם חובשים כובעים (וגם משקפי שמש אם יש). כמו כן אל תתנו להם ללכת יחפים במדבר כדי שלא יעקצו על ידי עקרבים או יוכשו על ידי נחשים. זכרו גם שעליכם מוטלת החובה להיות כל הזמן בקשר עין עם הילדים כדי שלא ילכו לאיבוד. אם חס וחלילה ילך איזה ילד לאיבוד, קשה מאד יהיה למצוא אותו כי המדבר הוא רחב ידיים ואין בו שילוט כלל.

שמעו האנשים את דברי משה וחשבו שהם נכונים. ויצא כל העם להמשך המסע לארץ ישראל דרך מדבר סיני. בתחילה עוד הקפידו האנשים לשמור על ההוראות של משה אבל אט אט, ככל שחלפו הימים, החלו התלונות והזלזול בהוראות. חלק מן האנשים כבר לא חבש כובעים, ואחרים החלו ללכת יחפים כי החול נכנס להם לסנדלים וזה לא נעים. גם האוכל שלא היה מגוון (וכלל רק מן) והתקצוב בשתייה עשו את שלהם, והאנשים הפכו להיות חסרי סבלנות ולא הפסיקו להתלונן.

אחרי חודש ימים הגיעו בני ישראל למקום שנקרא קדש ברנע. בקדש ברנע היתה מושבה גדולה של נחשי צפע ארץ ישראל ורבים מבני ישראל שזלזלו בהוראות של משה והלכו

מיהו חילוני? מיהו דתי?

יש חילונים אשר מגלים את הדתי המתחבא עמוק בפנים. אני לא מסוגל לספק הגדרה למושגים דתי וחילוני, ואיני מכיר אף הגדרה ראויה. בכל זאת, אני רוצה לשתף אתכם בהתייחסות למושגים הללו, שלדעתי מעמידה אותם באור אחר. ההתייחסות הזו היא פרי התפתחות אישית שלי במהלך השנים. אני חושב שההתפתחות הזו היא מין תהליך התבגרות ביחס למושגים של דתי-חילוני, וביחס לאספקט הזה בחברה הישראלית בכלל (אדגיש שאני לא אומר את זה כאמירה שיפוטית). תהליך ההתבגרות הזה כולל ארבעה שלבים. ראוי לציין, כי בכל שלב יש אנשים שנשארים בו, ואינם ממשיכים לשלב הבא.

שלב א: שאינו יודע לשאול: זהו השלב ההתחלתי של כל

כיצד מגדירים אם אדם הוא חילוני או דתי? חלק יענו שהמבחן הוא אמונה באלוהים. אבל כולנו מכירים חילונים שמאמינים באלוהים, ואני מכיר גם דתיים שאינם מאמינים באלוהים. תשובה אפשרית אחרת שעולה היא קיום מצוות. זו טעות נפוצה שקיום מצוות הוא הקו המפריד. הוכחה: אין שום כשל לוגי בביטוי "דתי רוצח" או "דתי נואף". ואלה שתיים מתוך שלוש העבירות החמורות ביותר שישנן. יתרה מכך, אי אפשר לומר שחילונים רבים אינם מקפידים על "לא תגנוב" וכדומה. יש שיטענו, שחילוני אינו מקיים מצוות כי האל ציווה על כך, אלא מסיבות של מוסר, ערכים, הסדר חברתי, או סיבות אחרות. אבל אפילו בראיה הזו, יש הרבה חילונים שיקיימו ריטואל דתי כזה או אחר מתוך התייחסות לאל. דוגמה פשוטה היא תפילה בשעת משבר. בשעות קשות,

בכל זאת, לעיתים מתקבלת תחושה שהשלב הזה לוקה בחוסר נכונות לחיות בתוך החברה. יש מספר לא מבוטל של אנשים בשלב הזה, והם במידה רבה אחראים לכך המעכב, או אולי מונע, קרע מהותי והמשך היפרדות בין דתיים לחילונים. אנשים אלה מאתגרים את החברה לבחון את הנחות היסוד שלה, ובעצם כך החברה מתקדמת. בשלב השלישי יש סכנה של התנתקות מהמציאות, לפחות באספקט הזה, עד כדי ניכור. אבל מי שאינו שוקע בניכור מתקדם בדרך כלל לשלב הרביעי.

שלב ד: בשלב האחרון מגיעה ההכרה שהגדרות של חילוני ודתי הינן הגדרות חברתיות. אני משתמש במילה הכרה כי ההכרה היא המפרידה מהשלב הקודם. הקיטלוג של החברה אינו מפריע לי, כי יש בי הכרה פנימית שזהו קיטלוג חיצוני לי. אני לא באמת חלק מהמשחק הזה. אני דתי כיוון שהאדם הממוצע שיפגוש אותי ברחוב יקטלג אותי כדתי. הוא לא יכיר אותי באמת, הוא לא יבחן את ההתנהגות שלי, את הערכים שלי, או את האמונות שלי. המנגנון הוא מנגנון אינטואיטיבי. ובעיקר - הוא מנגנון של ממוצע. ולכן במהותו הוא לא אינדיבידואלי, אלא תלוי בחברה ככלל. בשלב הזה, ההגדרה שלי כדתי היא בסך הכל כמו קרני השמש הפוגעות בי. הם יורדות עלי מבחוץ, והמפגש הזה אפילו מטיל צל. אבל כל זה חיצוני לי, ואינו מושפע מהמהות שלי כפרט.

לסיום, אני רוצה להדגיש שכל הנאמר כאן אינו טיעון מוסרי בעד או נגד אחד השלבים, אלא רק תיאוריה של ההתפתחות הפסיכולוגית שעברתי אני, ונדמה לי שגם רבים אחרים.

אריאל יצין

אב לתלמידה בכיתה א' קשת

יהודי בארץ. אנחנו נולדים ללא מודעות למושגים דתי-חילוני. בשנותיו הראשונות של כל ילד, הוא או היא אינם מודעים כלל לקיומה של החלוקה הזו של החברה, ולכן בוודאי אין להם שום עיסוק בשאלת ההגדרה. השלב הזה מאופיין על ידי כך שמי שנמצא בו לא מקטלג אנשים לקטגוריה של או דתי או חילוני, אפילו לא בתת-מודע.

שלב ב: תכנית החלוקה: בתחילת השלב השני, מחלק האדם את העולם לשני חלקים. באופן אוטומטי, ולעיתים קרובות לא מודע, הוא מקטלג כל אדם אחר שהוא נפגש איתו לחילוני או דתי. בדרך כלל בתחילת השלב השני, אם נשאל את האדם "האם פלוני הוא דתי או חילוני?" תהיה תשובה מיידית. אבל ככל שמתרבים המפגשים עם אנשים שונים, ומכירים ספקטרום אנושי רחב וצבעוני יותר, מקרי הקצה מתריסים ובוחנים את החלוקה המקורית. שיטת החלוקה הולכת ומתעדנת, ולעיתים רבות צומחות הגדרות ביניים, הכלאות, וקטגוריות יצירתיות שונות.

אני סבור שרוב האנשים הבוגרים נמצאים בשלהי השלב השני. השיח הציבורי הנוכחי סובב סביב שכלול ההגדרות דתי-חילוני-מסורת. אפילו בסקרים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מוסיפים כל הזמן קטגוריות ביניים. דוגמה בולטת אחרת היא ריבוי אפשרויות הקטלוג באתרי השידוכים ("דתי לייט עם נטיה לחילוניות מסורתית" מחפש "חרדלית מינוס").

שלב ג: האנארכיסטים: הרבה שנים אני הייתי בשלב הזה. לא הסכמתי שיקטלגו אותי, שיגדירו אותי כדתי (או כחילוני). אני מי שאני, ואני עושה את מה שאני חושב לנכון. אני לא מחויב לאיזו קבוצה, או לאיזו הגדרה. יש הרבה אמת בתפיסה הזו, שהרי "כשם שפרצופותיהם שונים, כך דעותיהם שונות", ולכל אחד יש את תפיסת העולם הייחודית שלו.

שולי רנד - לשמוע מהלב ועד ראש - מרגליות!

"אני בן-מלך שעשוי מאבנים טובות
אתה שומע
מכף רגל ועד ראש מרגליות"

קרן אור ייחודית בתרבות הישראלית. זהו אלבום שאפשר ליהנות ממנו פעמים רבות - אם אלו הנעימות המקסימות, אם זה קולו העמוק המחוּספס ואם זו ההצצה אל מסע החזרה בתשובה. הלחנים נשענים על תערובת של מוזיקה חסידית, קאנטרי, ובלוז כנעני. התערובת שזורה כל כך יפה, עד כי לא תמיד ברור למאזין אם הוא בהופעת רוק או בעיצומה של תפילה.

רנד מפליא בסיפוריו. הוא דובר מאיר-אריאלית טהורה, ובשיריו מסתתרים מספר רבדים המשובצים בציטטות מקראיות ונושמים הוויה מקומית. המלים טובלות בעצבות - אם זו אמו החולה ואם זו נפשו המתייסרת. רנד מעיד כי ניסיונו הבימתי העשיר הקנה לו כלים בבניית הסיפור. למרות רתייעתי מן ההתעסקות בחזרה בתשובה, הסיפורים לוקחים אותי למקומות אחרים של התגברות על קשיים ואמונה.

שני שירים "נענעו לי את הלב" במיוחד: הראשון הינו 'אייכה' והשני 'המשורר'. קשה לי להגדיר מה בשיר הראשון כל כך צובט, אבל משהו בו מעורר את הכאב הפרטי שלי ומתחבר אל משנת ברסלב של קבלת הכאב בשמחה. וכשאני מאזינה

המלצה לשבת או רגע לפני... (כפי שמצוין בנימוס משהו על עטיפת הדיסק "לא להשמיע בשבת").

עוד רגע קט נגמר השבוע ונכנסת המלכה ואחרי כל המולת מסיבות הסיום בחוגים, בגנים, בבתי הספר ובמכולת השכונתית אני ממליצה לרגע לעצור. מומלץ עם איזה כוס קפה מהביל, לתפוס "זולה", לקחת אוויר ולצלול אל היופי והרגש באלבומו החדש של שולי רנד 'נקודה טובה'. סיפור חייו של רנד מלווה בדו-שיח מתמשך עם הדת. הוא גדל בבית דתי לאומי, וחזר בשאלה בגיל 18. רנד ברוך-הכישירונית כיכב בבמות התיאטרון הישראלי ועל מסכי הקולנוע. כעבור כמה שנים הוא חזר בתשובה, הצטרף לחסידות ברסלב והצליח לשלב תיאטרון, קולנוע ושירה גם במחזותיו הנוכחיים.

רנד פותח מדף חדש בארון המוזיקה היהודית. שיריו הינם

יופיו של השיר הינו בדיון הקשה המשותף: "זאת הייתה דעתי לא הייתה לי ברירה בינינו לפתע תהום נפערה". סיום השיר מעצים את הקשר ומחויבות השניים זה לזה. אם תרצו סוגיה קשתית על-פי הגדרה! למרות שאין צפי שילדי רנד יגיעו אל מוסדות חינוך קשת - יש משהו משלנו בשולי רנד. הוא מגדיר את עצמו כאדם מגויס - לא להחזרה בתשובה, אלא לאמונה ולקירוב לבבות. בסרט הקולנוע שלו 'אושפזין' הוא מספר על המפגש בין העולם החילוני לדתי, ופותח צוהר ליהדות לא בצורה הפוליטית של 'אנחנו ואתם', אלא דרך סיפור אנושי של חסידי ברסלב. ואכן רנד מחובק על-ידי כולם, חילונים, דתיים ואף חרדים.

איאן יאספסברג-בן יואל

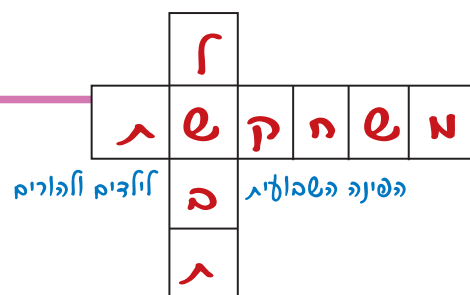
אם לתלמידות בגן ובכיתה ב' קשת

שוב ושוב לשיר זה, ליטופי הצילו מנגבים את דמעותיי כשקולו המעט נשבר של רנד מתחנן:

**"קולות מהעבר לוחשים לי לעצור
אבל אני מוסיף בחושך לחתור
ושואל ומבקש איה איה אייכה"**

'המשורר' מספר את סיפור חברותו עם המשורר חנוך לוין. בשיר ניטש מאבק "על טמא וטהור מותר אבל אסור". המשורר ורנד מוצאים עצמם שוב ושוב מתווכחים על אמונה.

**"איך שוב נקלענו לאותה השיחה
על מותר האדם ואם יש השגחה
אתה רב מג של מילים לא היינו כוחות
הפעם זה כמעט
נגמר במכות."**

"ניעש משה נחש נחשת, וישמיהו על הנס; והנה, אם נשך הנחש את איש והביט אל-נחש הנחשת, נחש". בפרשת חוקת הקב"ה מרפא את בני ישראל מהכשת נחש בעזרת דמות נחש נחשת שמשה מכין. בדומה למילים נחש-נחשת, לפניכם חידת מילים שתוספת "ת" בסופם יוצרת מילים חדשות. ההגדרות מסודרות בשלוש רמות קושי. האם תפצחו את כולן?

בהצלחה! נחש ויפאד סאפברג

קל

- * פורח בסתיו - מחלה שכולנו התחסנו נגדה לאחרונה
- * מים קפואים - מחסור בשיער על הראש
- * חציר - שם בית הספר שלנו

בינוני

- * הזכר של הכבשה - עיר בדרום הארץ
- * אוטו, כלי תחבורה - נוסעת על מסילת ברזל
- * כר מרעה, שדה בר - מה שהייתה מרים בשביל משה

קשה

- * מתלונן ומתבכיין - כלי לעישון
- * הבדל - מצבור אלמוגים בים
- * מין עוף דורס - מסימני הסתיו

